

Työpajoja muinaisilla poluilla

**kuvataiteen menetelmiä hyödyntävien
työpajojen toteuttaminen yhteistyössä
Pohjois-Karjalan Museon kanssa.**

Päivi Saarelma

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2009**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tekijä(t) Saarelma, Päivi	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 14	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen saakka	
Työn nimi		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu,		
Työn ohjaaja(t) Vänskä, Kirsti		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä		
<p>Kehittämishanke on Pohjois-Karjalan Museon kanssa yhteistyössä suunniteltu ja toteutettu sarja museopedagogisia työpajoja jotka liittyvät museon Sävyjä väreistä - ja Muinaisilla poluilla – näyttelyihin keväällä ja syksyllä 2007.</p> <p>Lähtökohtana kehittämishankkeelle oli Pohjois-Karjalan Museon Yhdessä oppien uusia näkökulmia museoon – hanke jonka rahoituksen turvin työpajat toteutettiin.</p> <p>Raportissa kuvaillaan hankkeen taustoja, suunnittelua ja toteutusta, sekä hahmotellaan malleja sekä Pohjois-Karjalan että Joensuun Taidemuseon työpajatoiminnan kehittämiseksi ja jatkamiseksi. Raportti sisältää myös henkilökohtaista pohdintaa oman ammatillisen osaamiseni kehittämisestä, erityisesti siitä näkökulmasta, kuinka yhdistää kuvataiteilijan ja opettajan ammattikuvat ja osaaminen</p>		

Avainsanat (asiasanat)

Tarkista yleisestä suomalaisesta asiasanastosta sen mukaiset sanat. <http://vesa.lib.helsinki.fi/ysa/museotyöpajat>

Muut tiedot

Esim. Työhön kuuluvat irralliset liitteet

Author(s) Saarelma, Päivi	Type of Publication Development project report	
	Pages 14	Language finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Museum pedagogic workshops in two exhibitions in North-Carelia Museum		
Degree Programme (Vocational Teacher Education/Student Counsellor Education/Special Needs Teacher Education)		
Tutor(s) Vänskä, Kirsti		
Assigned by		
Abstract <p>The development project is a co-operative project with The North-Carelia Museum. For two exhibitions in the museum was both planned and organized workshops based on art work during the fall 2007.</p> <p>The report includes the backgrounds, planning and organizing the workshops. Also the report is about developing new forms and models for workshops. The personal process concerning professional developing and combining the professions of an artist and a teacher is part of the development project.</p>		

Keywords
workshops in museum
Miscellaneous

SISÄLTÖ

1.Johdanto.....	2
2.Omat tavoitteet.....	3
3. Taidetyöpajojen konsepti.....	4
4.Resurssit.....	5
5.Suunnitteluprosessi.....	5
5.1 Työpajat ja -tilat.....	5
5.2 Työpaja 1. Kalliopiirros monotypiatekniikalla.....	6
5.3 Työpaja 2. amuletti tai koru.....	6
5.4 Esimerkkipaja.....	9
6. Onko pajaelämää hankkeen jälkeen?.....	10
6.1 Toteutuiko museon tavoite?.....	10
6.2 Toteutuiko oma tavoite?.....	11
6.3Esteitä?.....	11
6.4Kehittämisideoita.....	11
6.5Yhteistyökuvioita.....	12
6.6Tulevaisuus.....	12
LÄHTEET.....	14

1. JOHDANTO

Kehittämishankeraportti on case -tyyppinen kuvaus kuvataiteen menetelmiä hyödyntävien työpajojen toteuttamisesta yhteistyössä Pohjois-Karjalan Museon kanssa.

Tausta

Pohjois-Karjalan Museon **Yhdessä oppien uusia näkökulmia museoon –** hankkeen turvin toteutettiin käsi- ja taideteollisuusalan sekä kuvataiteen menetelmiä hyödyntäviä työpajoja museon Muinaisilla poluilla -, sekä Sävyjä väreistä – näyttelyihin vuoden 2007 aikana.

Tavoitteet

Hankkeen tavoitteena oli kehittää malleja museon työpajatoiminnalle. Tavoitteena oli, että hankkeeseen saataisiin mukaan paikallisia toimijoita, joiden kanssa olisi mahdollista kehittää yhteistyömalli pitkäjänteiselle työpajatoiminnalle. Hankkeen jälkeenkin olisi siis mahdollista hankkia työpajaohjauspalveluja aiemmin kehitetyn mallin pohjalta. Hankkeen tuloksena museon tarjoamat palvelut monipuolistuvat.

Kohderyhmät

Päiväkodit
Koulut
Yhteensä 150 testityöpajoihin osallistujaa.

Tiedottaminen

Hankkeen toiminnasta tiedotettiin Pohjois-Karjalan museon Internet-sivuilla sekä lehti-ilmoituksilla. Kouluihin hankkeen toiminnasta tiedotettiin kulttuuriyhteyshenkilöiden kautta.

Toimijat

Mahdolliset yhteistyökumppanit

- Pohjois-Karjalan käsi- ja taideteollisuus ry
- Joensuun taiteilijaseura
- Pekkalan kuvataideoppilaitos
- Pohjois-Karjalan ammattiopisto
- Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu

- Joensuun yliopisto
- paikalliset käsityöläiset ja kuvataiteilijat

Aikataulu

24.1.2007-23.12.2007.

Työpajatoiminta

Museon näyttelyjä lähestyttiin käsi- ja taideteollisuusalan sekä kuvataiteen opetukseen käytettäviä menetelmiä soveltaen. Ohjaajina toimivat museon henkilökunnan kanssa yhteistyössä paikalliset kuvataiteilijat, käsityöläiset sekä ammatillisten oppilaitosten ja yliopiston opiskelijat opettajineen.

Vuonna 2007 avattujen Pohjois-Karjalan museon näyttelyiden teemoja olivat: Värit ja väritutkimus, Pohjois-Karjalan esihistoria ja Joensuun yhteiskoulun historia. Aihepiirit tarjosivat kiinnostavia mahdollisuuksia käsi- ja taideteollisuusalan sekä kuvataiteen näkökulmien hyödyntämiseen.

Työpajatoimintaa voidaan toteuttaa pienimuotoisesti museon omissa tiloissa, mutta hanke mahdollisti yhteistyön mm. Pohjois-Karjalan käsi- ja taideteollisuus ry:n kanssa, jolla on asiamukaiset käsityökoulunsa toimintaan. Kuvataidetyöpajat toteutettiin museon tiloissa.

2. Omat tavoitteet

Tavoitteeni oli kehittää malleja museon työpajatoimintaan. Suunnittelun pohjaksi tutustuin eri museoiden tarjoamiin työpajamalleihin ja museopedagogian käsitteeseen, filosofiaan, sekä museolaitoksen ja -toiminnan historiaan sekä muutospaineisiin muuttuvassa yhteiskunnassamme. Konkreettisen työskentelyn, konkreettisten työpajojen suunnittelussa hyödynsin aiempaa työkokemustani kuvataidetyöpajojen ohjaamisessa, sekä yhteistyökumppanin, P-K:n museon henkilökunnan asiantuntemusta.

Henkilökohtaisista motiiveista

Olen muutamien viimevuosien aikana ohjannut Joensuun taiteilijaseuran Taiteen keskustoimikunnalta saaman vuosittaisen rahoituksen turvin erilaisissa taidenäyttelyissä kuvataidetyöpajoja yhteistyössä erityisesti peruskoulu- ja päiväkotiryhmien kanssa. Taiteilijaseuran luoman konseptin mukaan rahoituksella on maksettu museovierailut, pajan materiaalit sekä ohjaajan palkkio.

Työpajojen tarkoitus on ollut madaltaa kynnystä tulla taidenäyttelyihin ja tutustuttaa lapset ja nuoret usein niin vaikeaksi koettuun nykytaiteeseen, avata kurkistusaukkoja teosten taustoihin ja visuaaliseen maailmaan. Kynnys on madaltunut nimenomaan rahoituksen turvin niin että pajat ovat olleet osallistujille täysin ilmaisia. Tässä työpajatoiminnassa aktiivinen toimija ja idean toteuttaja on ollut Joensuun taiteilijaseura, sen asiasta kiinnostuneet rivijäsenet. Yhteistyökumppaneina ovat toimineet lähinnä Taidekeskus Ahjo ja Joensuun Taidemuseo jotka ovat avanneet ovensa työpajoille ja joilla käytännössä on niille soveltuvia tiloja.

3. Taidetyöpajojen konsepti

Työpajassa osallistujat tutustuvat ohjaajan kanssa kulloiseenkin näyttelyyn ja tehtävänannon mukaisesti toteuttavat itse pienen teoksen museon tai taidegallerian tiloissa. Työpajat ovat olleet suosittuja ja Taiteen keskustoimikunnalta vuosittain saatu raha on käytetty viimeistä lanttia myöten. Henkilökohtainen kiinnostukseni työpajoihin rakentuu kahdensuuntaisen ammatillisen toimenkuvani kautta. Ensiksikin taiteilijana olen pohtinut galleriataiteen mahdollisuuksia ja merkitystä ja toiseksi kuvataiteen opettajana taidenäyttelyiden ja yleensä museoiden tarjoamaa potentiaalia esimerkiksi lasten ja nuorten kuvataideopetuksessa. Työpajat ovat tarjonneet minulle mahdollisuuden käsitellä näitä kysymyksiä konkreettisesti, suorastaan empiirisesti. Olen pohtinut pajojen kautta omaa ristiriitaista suhdettani taiteen tekemiseen ja säilömiseen sekä pyrkinyt samalla niiden avulla rakentamaan toimivaa työvälinettä kuvataiteen opetustyöhön. Ihmeekseni olen löytänyt itsellenikin(?) kurkistusaukon, avannon josta sukeltaa pinnan alle ja päästä syvemmälle kuvan tekemisen motiiveihin ja lähemmäs jotain yksittäistä ismiä tai tekniikkaa.

Jossain mielessä olen löytänyt työpajoissa myös itsessäni elävän lapsen joka kovin mielellään on aina leikkinyt ajatusleikkejä ja keksinyt tarinoita tarkastellessaan kuvia, taideteoksia. Työpajoissa olen voinut ottaa tämän taipumukseni työvälineenä käyttöön keskusteluissa lasten kanssa sekä yllyttäessäni heitä tekemään omia päätelmiään kulloisistakin teoksista.

Pielisen Museossa Lieksassa toteutettiin 1997 kesänäyttely, Divers Memories – Muistoja syvältä. Näyttelyn isä, Newcastleen yliopistossa opettava kuvataiteilija Chris Dorsett kutsui taiteilijoita ympäri maailmaa sukeltamaan muistoihin, ”todelliseen” historiaan ja sekoittamaan siihen mielikuvituksen, fiktion, luomaan sen pohjalta uusia ”historiallisia esineitä”. Lähtökohtana ihmiskunnan historian suhteellinen todenperäisyys, se kuinka uusi tutkimus muuttaa ihmisen tietoa ”todellisuudesta”. Uskoimmehan aikamme että maailma on litteä ja kuinka kauhistava oli se harhaoppinen käsitys että elämmekin pallon päällä! Sain ilon osallistua työryhmässä tuohon näyttelyyn ja sen myötä suhteeni ”tietoon” muuttui peruuttamattomasti. Aloin uudestaan leikkiä totuuksien äärellä. Mitäs jos olisikin niin että...?

4. Resurssit

Museovirasto myönsi Pohjois-Karjalan Museon työpajahankkeen toteutukseen 12 000€. Työpajojen toteutus tapahtui sekä vaihtuvassa Sävyjä väreistä - näyttelyssä että museon pysyvän Muinaisilla poluilla - esihistoriaoppimisympäristön yhteyteen erityisesti työpajoja varten rakennetussa tilassa. Työpajojen suunnittelussa taustatyön tekemisen resursseina toimi esihistorianäyttely, kirjallinen oheismateriaali sekä laaja museon nettisivujen kautta tarjolla oleva kuvamateriaaliarkisto.

5. Suunnitteluprosessi

Työryhmää aloitti museopedagogisten työpajojen suunnittelutyön keväällä 2007. Työpajat oli tarkoitus toteuttaa syksyllä 2007 avautuvaan Muinaisilla poluilla – oppimisympäristöön joka esittelee uusimpien tutkimusten pohjalta Pohjois-Karjalan esihistoriaa. Tapasimme työryhmän kanssa pari kertaa huhtikuussa ja ideoimme alustavasti erilaisia tehtäviä työpajoihin. Työpajoissa tutustuttiin muinaisajan elämään käsityön ja taiteen keinoin. Käsityöpajoista vastasi Päivi Fukuda, kun taas taidepajat suunnittelin ja toteutin minä.

5.1 Työpajat ja -tilat

Oppimisympäristö käsittää perinteisiä näyttelyesineitä kootun vitriineihin suljettujen näyttelyesineiden lisäksi lyhytelokuvan Äänisen kalliopiiirroksista, esihistoriaa käsitteleviä tietokonepelejä, mikroskoopilla tutkittavia eliönäytteitä sekä kosketteluesineitä, kuten esimerkiksi kiihtelys, eli nippu oravannahkoja tai karhunalja ja meripihkanäyte.

Työpajojen rakenne suunniteltiin niin että vieraileva ryhmä tutustui ensin esihistorianäyttelyyn, tai oikeammin oppimisympäristöön oppaan avulla jonka jälkeen he siirtyivät työpajapisteeseen jossa valmistiivat itse kulloisenkin ryhmän mukaan etukäteen räätälöidyn tehtävänannon mukaan aiheeseen liittyvän pienen esineen: korun, monotyöpiavedoksen tai amuletin.

Enemmästä kuin tusinasta erilaisia kiinnostavia työpajaan sopivista tehtäväideoista karsittiin ja valittiin muutama sovellettava perustehtävä jotka voitiin toteuttaa museon sisätiloissa eivätkä kaivanneet pihtejä ja sivuleikkureita kummempia työkaluja.

Tässä vaiheessa jäin pohtimaan, olisiko museon uusia tiloja suunniteltaessa voitu ottaa yhteyttä asiantuntijoihin, esimerkiksi mahdollisiin työpajojen suunnittelijoihin ja toteuttajiin, jotka olisivat voineet ottaa kantaa ja antaa vinkkejä tilojen toimivuutta ajatellen. Esimerkiksi visiot erilaisista työpajoissa käytettävistä materiaaleista ja niiden asettamista tilavaatimuksista kuten vesipisteistä tai erikoistyövälineistä olisi voitu ottaa huomioon etukäteen. Nyt uudet tilat olivat valmiiksi ”toimimattomat” tai epäkäytännölliset ajatellen tiettyjä aivan ilmeisiä ja luontevia materiaaleja ja niiden työstötapoja, kuten esimerkiksi vuolukivi.

5.2 Työpaja 1. Kalliopiiirros monotypiatekniikalla

Materiaalit: liotettu syväpainopaperi, halkaistu peruna, kaivertimia, vesivärit, siveltimet.

Lähtökohtana Äänisen kalliopiirokset. Keskustellaan ryhmän kanssa oppimisympäristöön tutustumisen jälkeen ”nuotiopaikalla” mistä eri syistä esihistorialliset ihmiset mahdollisesti ovat kalliopiiroksia tehneet. Näin oma ideointi pääsee käyntiin.

Käydään esimerkkien avulla läpi erilaiset vaihtoehtoiset työtavat ja niiden järjestys jonka jälkeen siirrytään varsinaisien työpisteiden ääreen.

A

Luonnostelun jälkeen otetaan puolikas peruna ja erilaisia kaivertimia joiden avulla valmistetaan perunaleimasin jolla on tarkoitus siirtää kuvio liotetulle syväpainopaperille. Kun leimasin on valmis, sillä joko painetaan pehmeähköllä alustalla märälle syväpainopaperille ilman väriä, eli saadaan aikaan painauma ilman väriä, sokkovedos, tai levitetään siveltimellä paksuhko kerros vesiväriä jonka jälkeen painetaan perunaleimasin syväpainopaperiin kuten sokkovedoksessa. Syntyy värillinen reliefimäinen kohokuvio. Vedoksia voi tehdä useita.

B

Piiirretään, raaputetaan kuvio suoraan syväpainopaperille erilaisilla terillä (naula, tylpät metalliesineet kuten lusikan varsi tms.), jonka jälkeen laveerataan koko paperi halutulla värillä. Väri tarttuu raaputettuihin jälkeen vahvemmin kuin ehyeen paperiin. Tekniikan voi toteuttaa myös päinvastaisessa järjestyksessä eli laveeratulle märälle paperille raaputetaan erilaisilla terillä haluttu kuvio. Väri imeytyy raavittuihin kohtiin tummemmin kuin ympäröivään ehyeen pintaan.

Molemmissa tekniikoissa pyritään saamaan aikaan ja jäljittelemään kalliopiiirrosten yksinkertaista, kohokuviota muistuttavaa jälkeä.

5.3 Työpaja 2. amuletti tai koru (verkkopussissa)

Materiaalit: kivi, kaivertimia, akryylivärit, kalastajalankaa, puuhelmiä

Lähtökohtana liuskekiviamuletit sekä meripihkakorut. Keskustellen mietitään mitä korut ja suojaesineet ihmisille ovat historiassa merkinneet. Tarkoituksena on joko raaputtaa tai maalata kiven pintaan merkki. Lisäksi halutessaan työpajan osallistujat voivat solmia amuletille suojaverkon ympärille. Solmimisessa käytetään tuttua ja yksinkertaista solmua jota jo esi-isämme käyttivät Antrean verkossa. Verkon kopio on näyttelyesineiden joukossa. Puuhelmillä on mahdollista koristella verkko tai niistä voi rakennella esimerkiksi ranne- tai kaulakorun.

5.4 Esimerkkipaja

Suhmuran koulun 5-6-luokat, 38 oppilasta

Suhmuran koulun ryhmä oli etukäteen arvioituna aivan liian suuri, mutta opettaja vakuutti, ettei heillä matkajärjestelyjen vuoksi ole mahdollisuutta tulla pienemmän ryhmän kanssa useammassa erässä. Samasta syystä heillä oli myös kohtuullisen tiukka aikataulu. Tämä ennakkotieto asetti erityisen haasteen työpajan suunnittelulle ja varsinkin toteutukselle.

Päätin rakentaa työpajan suhteellisen nopeasti toteutettavien tehtävien ympärille. Amuletin valmistukseen ei ryhmällä olisi aikaa, joten valitsin monotypiatekniikalla toteutettavan kalliopiirrostehtävän. Joidenkin pienempien ryhmien kanssa olin aikaisemmin toteuttanut jopa molemmat tehtävät yhden pajan aikana, jos aikaa oli käytettävissä riittävästi.

Jaoimme ryhmän alkuinfon jälkeen kahta ja sovimme että samalla kun toinen puoli ryhmästä tutustui museon muihin näyttelyihin, toinen puoli työskentelisi ohjauksessani työpajassa. Myös käytettävissä oleva aika jaettiin tasan molemmille ryhmille. Aikaa työpajatyöskentelyyn olisi noin puoli tuntia.

Lyhyen opastuksen jälkeen istuuduimme oppilaiden kanssa näyttelytilan nuotiopiiriin taljojen päälle ja aloimme keskustella kalliopiirroksista ja niiden tulkinnoista. Oppilaat olivat mielestäni ikäänsä nähden aktiivisia keskustelijoita ja varsinkin jotkut pojat päästivät mielikuvituksensa lentämään kun pohdimme kalliopiirrosten syntymotiiveja ja kuva-aiheiden teemoja. Johdattelin lapset pohtimaan millaisen jäljen, kuvan he jättäisivät tuleville sukupolville omasta ajastaan ja omasta elämästään. Lähtökohtana oli työ, elannon hankkiminen, harrastukset.

Työpisteissä oli valmiina erilaisia piirtimiä ja raaputtimia, kostutettua syväpainopaperia, sekä halkaistuja raakoja perunoita. Lisäksi esillä oli vesivärit ja siveltimiä. Lapset kaiversivat perunanpuolikkaisiin kohokuvioita erilaisista teknisistä laitteista, koneista, kulkuvälineistä, sekä varsinkin tytöt erilaisia eläinhahmoja. Monet oppilaista painoivat perunaleimasimellaan kuviostaan ensin sokkovedoksen ilman väriä ja sen jälkeen levittivät perunalle vesivärin jolla painoivat toisen, värivedoksen. Tällä tekniikalla syväpainopaperiin jäi syvennys, kuin kalliopiirroksen uurros, mutta myös väri uurteeseen. Jotkut oppilaista ehdivät myös kokeilla toista tekniikkaa jossa syväpainopaperi laveerattiin vesivärillä ja kuva raaputettiin suoraan paperiin esimerkiksi puutikulla tai naulan kärjellä. Laveerattu väri asettui piirtimen aikaansaamiin uurteisiin tummempana ja nousi esiin kuin taikakirjoitus.

Ryhmät vaihtoivat osia ja toisen ryhmän kanssa toteutettiin sama tehtäväkokonaisuus. Valitettavasti näiden ryhmien kanssa ei ollut aikaa tehdä amulettia.

Lopuksi koko yhdysluokka kokoontui nuotiopiirin ympärille ja lapset saivat kommentoida museokäyntiä kokonaisuutena. Monet pahoittelivat – ymmärrettävästi - ajan puutetta, mutta olivat ilahuneita siitä että saivat itse tehdä asioita, kosketella joitakin esineitä.

Oma kokemukseni on että ryhmän koko rajoitti mahdollisuuksia työpajassa, mutta hämmästelin lasten intoa hankaluuksista huolimatta. Kun itselläni on tieto että voisi tarjota paljon enemmän ja että koko työpaja on kompromissi, en koe onnistuneeni parhaalla mahdollisella tavalla. Mutta tiedän myös että ryhmät ovat erilaisia ja niiden tarpeet ja asettamat reunaehdot muovaavat yhtenä muuttujana koko työpajaa.

6. Onko pajaelämää hankkeen jälkeen?

6.1 Toteutuiko museon tavoite?

Hankkeen osapuolilla oli sekä välittömiä, työpajojen toteuttamiseen ja onnistumiseen liittyviä tavoitteita, että pitkäkestoisempia, laajempia tavoitteita. Museon puolelta tavoitteet olivat ensinnä sovittujen työpajojen menestys mutta sen lisäksi tavoite rakentaa toimiva konsepti museon toiminnan yhdeksi osa-alueeksi.

Museon tavoitteet hankkeen pajavierailijoiden määrän suhteen ylittyivät kirokkaasti. Kävijöitä oli jo kevätpuolella yli asetetun kokonaistavoitteen eli 150 kävijää. Syyspuolella, varsinaisen Muinaisilla poluilla näyttelyn yhteenlaskettu kävijämäärä oli 175 vierailijaa. Hanke sinänsä onnistui, koulujen ja yksittäisten museovieraiden innostus työpajoja kohtaan heräsi, mutta jo hankkeen toteutuksen aikana museon edustajat tiesivät että työpajojen järjestäminen hankkeen jälkeen on vaikeaa rahoituksen puuttumisen vuoksi. Niinpä kun vuoden 2008 alussa koulut kyselivät pääsyä työpajoihin, museolla oli tarjolla ”eiota”.

Museon tavoitteena oli kehittää yhteistyömalli pitkäjänteiselle työpajatoiminnalle ja hankkeen jälkeenkin mahdollistaa työpajaohjauspalveluja aiemmin kehitetyn mallin pohjalta, jonka tuloksena museon tarjoamat palvelut monipuolistuisivat. Tämä tavoite jäi ainakin heti hankkeen loppumisen jälkeen avoimeksi, mutta toiveita tavoitteen toteuttamiseksi pitemmällä aikavälillä saattaa olla sillä P-K:n museo ja Joensuun Taidemuseo yhdessä perustivat yhteisen museopedagogiikasta vastaavan amanuenssin viran jota alkoi hoitaa 2008 vuoden keväällä amanuenssi Outi Suoranta. Hänen aloitteestaan Joensuun Taidemuseo rahoitti omasta budjetistaan syyskuun 2008 aikana kuusi työpajaa Forselles -kokoelmanäyttelyn pohjalta. Molempien museoiden verkkosivuilla mainitaan tässä vaiheessa museopedagogiset työpajat yhtenä toimintamuotona ja erikseen on tarjolla työpajoja koululaisryhmille sekä Joensuun taidemuseolla, että P-K:n museolla. Lisäksi muille ryhmille on tarjolla yleisötyöpajoja. Käytännössä jatkuvaa työpajatarjontaa ei ole vaan niitä järjestetään ajoittain.

6.2 Toteutuiko oma tavoite?

Henkilökohtaiset tavoitteeni voidaan jakaa samansuuntaisesti kuin museonkin tavoitteet. Ensinnä tavoitteeni oli suunnitella yhdessä museon henkilökunnan kanssa konkreettiset työpajat yhteen, käytännössä kuitenkin kahteen museon näyttelyyn ja ohjata ne. Tämän lisäksi pohdimme yhdessä erilaisia mahdollisia malleja työpajatoiminnan kehittämiseksi osana museon jatkuvaa palvelua ja tarjontaa.

Muinaisilla poluilla -näyttelyyn suunnitellut ja toteutetut työpajat olivat palkitseva kokemus. Työskentely keskellä esihistoriallisen näyttelyn hämärää, lintujen laulun ja tuulen suhinan muodostamassa äänimaisemassa oli myös minulle elämys. Lievä ammatillinen kompromissi, tieto siitä etten ehkä päässyt tarjoamaan ihan kaikkein parasta osaamistani, ettei kaikkia ideoita, materiaaleja voitu toteuttaa ja käyttää museon tiloissa, on hyväksyttävä osana todellisuutta. Aina ei voi saada kaikkea. Koen kuitenkin että toteutuneet ideat tukivat kokonaisuutta, antoivat näyttelyvieraille pienen konkreettisen elämyksen ja toimivat ajatuksen kannattelijoina kun pyrimme eläytymään rautakautisten esi-isiemme elämään ja liittämään itseemme osaksi historiallista jatkumoa.

6.3 Esteitä?

Kuinka sitten toteutui tavoitteeni kehittää malleja työpajatoiminnalle? Olen idealistinen, konkretiaan taipuvainen, epäpoliittinen henkilö enkä kovin hyvin ymmärrä, tai tahdo ymmärtää hyvien toimintojen, yhteisen hyvän esteenä olevia abstrakteja, poliittisia, kulttuuri-, tai henkilöpoliittisia esteitä. Myöskään taloudelliset perustelut eivät saa varauksetonta ymmärtämystäni tänä aikana jolloin – kaikesta huolimatta – meillä on enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin. Siksi – kun minkälaisen tahansa työpajamallin suunnittelun ja toteuttamisen este on käytännössä ”vain” rahan puute – koen, etten ainakaan tässä vaiheessa ole vielä saavuttanut tavoitettani erilaisten työpajamallien saattamiseksi osaksi museon, museoiden toimintamallia. Kun raha on mittarina, toimintaa ylläpidetään pätkissä erilaisten hankerahoitusten avulla, mutta jatkuvuus puuttuu.

6.4 Kehittämisideoita

Ehdotin jo hankkeen aikana mutta viimeisimmäksi syksyllä 2008 että taiteilijaseura ja museot löisivät päänsä yhteen työpaja-asiassa, ehkä suunnittelisivat ja koordinoisivat toimintaa yhdessä, jopa mieltisivät rahoitustakin. Tässä vaiheessa ei rahoituskysymyksessä yhteistyötarvetta tuntunut olevan ainakaan taiteilijaseuran puolelta. Taiteilijaseuran kokemus ja näkemys perustuu sille tosiasialle että sen on yhdistyksenä huolehdittava rahoitus oman toimintansa, omien työpajojensa turvaamiseksi. Pelkona on että rahoituksen kokonaissumma pienenesi jos sitä haettaisiin yhdessä julkisten laitosten, kuten esimerkiksi museoiden kanssa. Tämä pelko ei välttämättä ole perusteeton.

6.5 Yhteistyökuvioita

Kaikesta huolimatta yhteistyö museoiden ja taiteilijaseuran välillä työpajatoiminnan suhteen on nyt, keväällä 2009 alkamassa. Suunnitteilla on kouluille luotava ”lukujärjestys” tarjolla olevista näyttelyistä ja niihin liittyvistä työpajoista. Taiteilijaseura sai rahoituksen vuoden 2009 aikana järjestettävälle taidetyöpajoille, samoin Taidekeskus Ahjo, jonka tiloissa taiteilijaseuran toimisto sijaitsee ja joilla on yhteistyötä pohjoiskarjalaisen taiteen ja kulttuurin eri kentillä. Taidemuseo sekä Pohjois-Karjalan Museo yhdessä taiteilijaseuran ja Taidekeskus Ahjon kanssa luo pohjan ja järjestelmän josta koulut voivat valita ja tilata työpajan. Suunnitteilla on että näyttelykalenteri ja tiedote pajatoiminnasta löytyvät jatkossa museoiden kotisivuilta ja pajojen varausten organisointi hoituu taiteilijaseuran kautta.

6.6 Tulevaisuus

Kun pohdin tavoitteitani ammatillisesta näkökulmasta, sekä taiteilijana että taiteen opettajana, tässä vaiheessa tiedän että nimenomaan työpajatoiminta on minulle mahdollisuus yhdistää nämä professiot. Se, kuinka se on mahdollista, on vielä vaiheessa, mutta toivon että toimiva muoto löytyy. Kehittykö työpajatoiminta niin että museot voivat palkata taiteilijan ohjaajaksi, vai niin, että taiteilija myy työpajaohjausta museoille? Tähän asti yksinkertaisinta on ollut tarjota ja myydä palvelua taiteilijaseuran kautta.

Taidemuseon ja P-K:n museon yhteinen pedagogiikasta vastaavan amanuenssin Outi Suorannan laajaan tehtäväkenttään museoiden pedagogisen tarjonnan vastuuhenkilönä sisältyy sekä sisältöjen että palvelujen tuottaminen. Haastattelin häntä työpajatoiminnan tämänhetkisestä tilanteesta. Esille tuli muun muassa se että maakuntamuseoiden ongelmana valtion museoihin verrattuna on rahoituksen niukkuus ja kapea-alaisuus. Kun maakunnassa jaetaan niukkuutta, saavat valtion museot monikymmenkertaisia summia toimintansa ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Siksipä työpajatoimintakin on niissä usein aivan eri tasolla. Maakuntamuseoiden pajatoiminnan kehittämisessä yksi toteuttamisväylä ovat erilaiset hankerahoitukset. Esimerkiksi tällaisesta menestystarinasta sopii Kuopion Kulttuuripolku. Yhtenä pitkän aikavälin tavoitteena Joensuussakin voisi olla ehkä sovellettu malli tästä:

”KULTTUURIA POLUILLA

Tervetuloa nauttimaan, oppimaan ja virkistymään kulttuurin poluilla!

*Tutkimusten mukaan kulttuurilla on terveyttä edistäviä ja mm. syrjäytymistä ennaltaehkäiseviä vaikutuksia. Kulttuuri saa ihmiset liikkeelle. Se innostaa, aktivoi ja herättää kysymyksiä. Mm. näistä teemoista virtaa ammentava **Kulttuuripolku** on osa Kuopion kaupungin koulutuspalveluiden, kulttuuripalveluiden ja vapaa-ajankeskuksen Aktiivinen lapsuus ja nuoruus Kuopiossa –kokonaisuutta.*

Kulttuuripolku on opettajan apu tavoitteellisen kulttuurikasvatuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Kulttuuripolku pohjautuu kaupungin opetussuunnitelmaan eli kaikki vierailut ovat johdettavissa johonkin aineeseen tai aihekokonaisuuteen. Kulttuuripolku tarjoaa oppilaalle mahdollisuuden tutustua kaupungin kulttuuripalveluihin ja kenties kimmokkeen hankkia harrastus kulttuurin parista. Perheet voivat seurata näiltä sivuilta mitä polkuja heidän omat lapset vuosittain kulkevat. Tarkat tiedot löytyvät [Opettajan käsikirjasta](#).

KULTTUURIPOLUN TAVOITTEENA ON:

- taata kaikille Kuopion kaupungin perusopetuksen oppilaille tasa-arvoiset mahdollisuudet tutustua kaupungin kulttuuripalveluihin
- tuottaa opettajien käyttöön materiaalia, joka pohjautuu oppilaslähtöiseen, aktiiviseen ja toiminnalliseen oppimisprosessiin
- antaa opettajalle välineitä ja käytännön esimerkkejä tavoitteelliseen kulttuurikasvatukseen, jossa korostuu kokemuksellisuus, luovuus, moniaistisuus ja kokonaisvaltaisuus
- vahvistaa koulun ja kulttuuritoimijoiden yhteistyötä ja tukea koulun omaa kulttuuria ja yhteisöllisyyttä
- luoda uusia elämyksellisiä oppimisympäristöjä

Kulttuuripolku etenee vaiheittain saavuttaen kaikki koulut ja luokka-asteet sekä eri kulttuurinalat syksyyn 2010 mennessä, jonka jälkeen Kulttuuripolku on osa koulujen ja kulttuurilaitosten arkea.

Kulttuuripolkua täydentää Kuopion seudun 9. luokkalaisille jaettava K9-kortti, jolla nuori voi kiinnostuksensa mukaan tutustua maksutta mm. Kuopion kulttuuripalveluihin.

Lisätietoja:

*Jonna Forsman
Kulttuurisuunnittelija
Kuopion kulttuuripalvelukeskus*

*044 718 2627
etunimi.sukunimi@kuopio.fi*

Lähteet

Aartomaa Johanna, 2003, Museopedagogiikka Suomen merimuseossa, Seminaarityö, Helsingin yliopisto, Merihistorian opintokokonaisuus

Forsman, Jonna Maria,2005,"Museoissa ei ole vain aukipitäjät",
Kulttuuriperintöopetuksen kehittäminen museoissa Valoa latoon –
kulttuurikurssin pohjalta,Kehittämishankeraportti, Jyväskylän
ammattillinen opettajankorkeakoulu, Opettajien pedagoginen koulutus

Mäkinen, Minna,2001, Museo oppimisen ympäristönä – polkuja
museopedagogiikan maailmaan Päätötyö,Jyväskylän
ammattikorkeakoulu

www.edu.fi/projektit/tammi 4.4.2003, Suomen Tammi Plus –hankkeen
sivut:

Kallio, Kalle,Katsokaa ja ajatelkaa! Koululaisten aktivoiminen
Seurasaaren ulkomuseossa,seminaarityö,Helsingin yliopisto
www.helsinki.fi/~kekallio/seurasaari

www.oph.fi/kulttuuri-ikkuna/esine/index.

www.edu.fi

www.museot.fi

www.jns.fi/Resource.phx/sivut/sivut-museot/museopeda/index.htx

www.kulttuurikasvatus.kuopio.fi/kuopionkoulut-liikkeelle